

KYMSOTE

Maksuttoman ehkäisyn kehittäminen

24.11.2022 Terveystenhoitaja Sarika Fellman

Mistä lähdettiin?

- Kymenlaakson sosiaali- ja terveystyöntekijä Kymnsote perustettiin tammikuussa 2019.
- Alueeseen kuuluvat Kouvola, Kotka, Hamina, Pyhtää sekä Virolahti ja Miehikkälä. Alueella on asukkaita noin 163 000.
- Kunnilla oli käytössä omat toimintaohjeensa raskauden ehkäisyyn liittyen. Maksutonta pilleriehkäisyä oli tarjolla 3 kk tai 6 kk ajan ehkäisyä aloittajalle.

Maksuttoman ehkäisyn valmistelu ja käyttöönotto

- Kymsoten aloittaessa toimintansa 2019 aloitettiin toimintaohjeiden yhtenäistäminen ja päivittäminen monella toimipaikalla, myös raskauden ehkäisyssä.
- 2020 Kymsoten johto päätti maksuttoman ehkäisyn alkuun saattamisesta. Valmistelutyö kesti noin vuoden.
- Valmistelutyöryhmässä oli mukana ylilääkäreitä, lääkäreitä, ylihoitaja, terveydenhoitajia, esihenkilöitä
- Alle 25-vuotiaiden maksuttomaan ehkäisyyn päädyttiin, koska THL:n tilastojen (2020) mukaan eniten raskauden keskeytyksiä tehtiin 20-24 vuotiaille.

- Maksuttoman ehkäisyn tullessa voimaan 2021, oli raskauden ehkäisyn toimintaohje päivitetty ja yhdenmukaistettu
- Suurin osa äitiysneuvoloiden terveydenhoitajista oli jo käynyt säännöllisen synnytyksen jälkitarkastuskoulutuksen
- Päädyttiin hajautettuun malliin ehkäisyssä. Kaikissa äitiysneuvoloissa oli raskauden ehkäisyn vastaanottoja tehty ennen maksuttoman ehkäisyn aloittamista. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto tuli uutena mukaan raskauden ehkäisykäyntejä ja jakelua toteuttamaan.
- **1.9.2021 Kymsote aloitti maksuttoman ehkäisyn tarjoamisen kaikille alle 25 vuotiaille Kymsoten alueella asuville ja opiskeleville sekä Kymsoten palvelut valinneille.**

- Terveystenhoitaja- tai lääkäriresursseja ei lisätty maksuttoman ehkäisyn aloituksen myötä
- Lääkäreiden tekemät määräaikaistarkastukset 3 v välein lopetettiin ja tilalle tuli lääkärikäynti vain tarvittaessa. Näin saatiin lisää toimenpideaikaa kierukoiden ja kapselien asetuksiin. Konsultaatioaikoja lisättiin lääkäreiden kirjoille.
- Terveystenhoitajien työmäärää helpottamaan kehitettiin sähköinen raskauden ehkäisyn esitietolomake sekä otettiin käyttöön lisäksi puhelinvastaanottoajat.

Kymsote
Maksuton ehkäisy alle 25-vuotiaille

Ehkäisyn tarve
alle 25 –v.

Ajanvaraus:
Neuvola:
Sähköinen tai puhelin-
ajanvaraus (keskitetty
Kaiku24)

Koulu- ja
opiskeluterveydenhuolto
(Puhelin, käynti tai Wilma-
viesti)

Esitiedot:
Sähköinen esitietolomake (Hyvis)

Ensikäynti
terveydenhoitajalla
Käynti tai etävastaanotto

Seurantakäynti
terveydenhoitajalla
Käynti tai etävastaanotto

Tarve
lääkärille

Lääkärin konsultaatio
tai vastaanottokäynti

Ehkäisy-
suunnitelma

Ehkäisyvalmis-
teen nouto
jakelupisteestä
suunnitelman
mukaan

Ei

Kyllä

Mitä kehitetty 2022

- Raskauden ehkäisyn toimintaohje päivitetty 2022
- Säännölliset seurantakokoukset: työntekijät, ohjausryhmä
- Webropol-kysely sekä terveydenhoitajille että lääkäreille ehkäisyn toimivuudesta tehty
- Raskauden ehkäisyn perehdytysuunnitelma uusille työntekijöille valmistumassa
- Ehkäisykoulutukset pidetty 22.11 ja 23.11: aiheina Raskauden ehkäisyn abc sekä seksuaalisuuden puheeksi otto
- Tammikuussa 2023 alkaa raskauden ehkäisyn säännölliset teams palaverit: koulutuksellisuus, vertaistuki. Aiheina mm. Raskauden ehkäisyn Käypä hoito-suositus, sukupuolitaudit, maksuttoman ehkäisyn valmisteet

Onnistumiset:

- Lääkekulut jonkin verran yli budjetin: ylitys 18 %
- Lääkäriresurssit riittäneet: ei pitkiä odotusaikoja, ehkäisylääkärin vastaanotoille pääsee tavallisimmin 2-4 viikon sisällä
- Terveystenhoitajan ehkäisyvastaanotoille pääsee 0-2 viikon sisällä
- Terveystenhoitajien ja lääkäreiden tyytyväisyys uuteen malliin

Työntekijöiden webropol-kyselyn tuloksia

Terveydenhoitajat (51 kpl)

- Vastausprosentti 63
- Suurin osa koki työn ehkäisyvastaanotoilla mieluisaksi
- Vapaita ehkäisyajoja oli suurimmalla osalla tarjolla 1-7 pv sisällä
- Koulu- ja opiskeluterveydenhoitajat kokivat enemmän ettei aina ole riittävästi taitoa hoitaa ehkäisyasiakkaita, ottaa puheeksi seksuaalista kaltoinkohtelua tai tarpeeksi tietoa sukupuolitaudeista
- Uusien työntekijöiden selkeämpää perehdyttämistä toivottiin
- Säännöllistä ehkäisykoulutusta toivottiin

Lääkärit (11 kpl)

- Vastausprosentti 77.8
- Ehkäisyntoimintamalli koettiin selkeäksi
- Toimisto- ja konsultaatioajoja oli pääsääntöisesti riittävästi
- Vastaanotoille ohjautui pääsääntöisesti ehkäisyasiakkaita
- Vastaanottoajoja oli hyvin saatavilla: ei pitkiä odotusaajoja
- Puhelinasiointina olisi voinut hoitaa osan asiakkaista

Kehittämistarpeet jatkossa

- Palveluiden parempi saavutettavuus, mm. henkilöstön välisen uuden työnjaon kokeiluun: kierukan asetus ja poistot, jälkitarkastuskoulutukset
- Palveluiden digitalisaatio: etävastaanottojen lisääminen hoitajille, lääkäreiden etävastaanottoaikojen aloittaminen, sähköinen reseptin uusinta
- Asiakastyytyväisyyskysely
- Non-stop kouluttaminen ja mentorointi ehkäisytyöhön: työntekijöiden vaihtuvuus ja erilaiset osaamisprofiilit
- Jatkossa keskitetty vai hajautettu malli raskauden ehkäisyssä?
- Lääkäri- ja hoitajaresurssit: tilastoja vielä odotellaan